

Nr 162

Av herr Persson, Fritz, m. fl., om vidgad rätt för sparbank att mottaga inlåning å annan räkning än sparbanksräkning.

(Lika lydande med motion nr 204 i Andra kammaren)

I och med tillkomsten av gällande sparbankslag år 1955 infördes nya bestämmelser i fråga om sparbanks rätt att taga emot inlåning. Sålunda höjdes det s. k. insättningsmaximum till alltjämt gällande 100 000 kronor, vilket innebär att en och samma insättares tillgodohavande å sparbanksräkning ej må annorledes än genom räntas läggande till kapitalet ökas utöver visst i reglementet bestämt belopp, högst 100 000 kronor. Därjämte infördes en s. k. "fri sektor". Stadgandet härom återfinns i lagens 25 §, där det sägs, att sparbank äger mottaga inlåning å annan, valfri räkning än sparbanksräkning intill ett sammanlagt belopp motsvarande 15 % av de enligt senaste bokslut å sparbanksräkning inestående medlen.

Huvudskälet till att inrätta denna fria sektor var, att sparbankerna tillerkändes rätt att taga emot inlåning på checkräkning. Inom den angivna gränsen skulle dock även rymmas inlåning på uppsägningsräkning, postväxelräkning samt på "överinsättningsräkning", d.v.s. insättningar av belopp överstigande insättningsmaximum på sparbanksräkning.

Gränsen för den fria sektorn var i propositionen om den nya lagen satt till 15 %. Bankoutskottet hemställde dock i sitt utlåtande om en höjning av detta tal till 20 %. Riksdagens första kammare biföll härefter utskottets hemställan på denna punkt, medan andra kammaren biföll propositionens förslag. Bankoutskottet föreslog härefter sammanjämkning till talet 15 %, vilket bifölls av båda kamrarna. Utskottet förutsatte därvid i sitt utlåtande, att den redan då bebådade utredningen om gränsdragningen mellan de olika kreditinstitutens verksamhetsområden snarast skulle komma till stånd, eftersom den "torde berättiga till nya aspekter på den hittillsvarande gränsdragningen mellan de olika penninginstituterna". Utskottet uttalade vidare, att det vore möjligt att man i fortsättningen skulle kunna ha lagregler, som tilläte en friare konkurrens mellan instituten.

Dävarande chefen för finansdepartementet framhöll i riksdagen som skäl för propositionens förslag om en fri sektor av 15 %, att enligt hans uppfattning den stora massan sparbanker inte på många år komme att behöva en större fri sektor.

Sedan sparbankslagen nu har varit i kraft i sex år kan man konstatera att verkligheten alls ej besannat antagandena på en del håll vid lagens till-

komst, att den fria sektorn till största delen skulle fyllas av checkräkningsmedel. Dessa medel upptager i själva verket f. n. en mycket liten del av detta utrymme. Vid slutet av 1960 (senaste tillgängliga uppgift) utgjorde sålunda samtliga sparbankers checkräkningsinlåning endast 0,2 % av behållningen på sparbanksräkning vid samma tidpunkt. Motsvarande siffror var för uppsägningsräkning 0,1 och för postväxlarräkning 0,4 %.

Däremot har sektorn i större utsträckning begagnats för att taga emot medel å överinsättningsräkning. Det gäller därvid traditionell sparbanksinlåning. Redan före den nya lagen hade ju nämligen sparbankerna möjlighet att taga emot sådana medel efter dispens från respektive länsstyrelse i varje särskilt fall. I vissa sparbanker var denna inlåning av sådan omfattning, att den vid den nya lagens ikraftträdande omedelbart tog i anspråk en betydande del av utrymmet inom den fria sektorn. Vid slutet av 1960 utgjorde för samtliga sparbanker inlåningen på överinsättningsräkning 7,7 % av inlåningen på sparbanksräkning. Bakom denna genomsnittssiffra döljer sig emellertid betydande skillnader mellan de olika sparbankerna. Läget är f. n. det, att den gällande gränsen för den fria sektorn hindrar ett icke ringa antal sparbanker att taga emot ytterligare sådan inlåning i större poster. Vid slutet av 1961 hade enligt uppgift 43 sparbanker en inlåning inom den fria sektorn på minst 12 % av inlåningen på sparbanksräkning. Femton sparbanker hade helt utfyllt den fria sektorn. Ansvällningen av medel å överinsättningsräkning torde i stor utsträckning sammanhånga med att vissa samfälligheter, som av hävd betraktats som tillhörande sparbankernas traditionella kundkrets — t. ex. kommuner, stiftelser och föreningar av olika slag — på senare år kommit att förvalta allt mer betydande penningbelopp.

Situationen har alltså blivit den, att ett betydande antal sparbanker nu har behov av en större fri sektor. Det synes ej finnas någon anledning att lägga hinder i vägen för sparbankerna att taga emot ytterligare inlåning av detta slag, allra minst i ett läge som karakteriseras av brist på långfristigt kapital inom sparbankernas dominerande kreditområde, bostadslånemarknaden.

En eventuell utredning om gränsdragningen mellan penninginstituten kommer givetvis att ta betydande tid. För att råda en i varje fall temporär bot på de angivna förhållandena synes det oss nödvändigt, att en höjning av procenttalet som begränsar den fria sektorn kommer till stånd. Vi anser att, för undvikande av att frågan alltför snart skall behöva upptagas till ny behandling, detta tal lämpligen kan sättas till 25 %. Utvecklingen av sparbankernas inlåning inom den fria sektorn sedan den nya sparbankslagens tillkomst inger inga farhågor för att en sådan utökad rättighet skulle av sparbankerna användas på annat sätt än till att fortsätta en utveckling inom ramen för deras traditionella verksamhet.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer vi,
att riksdagen måtte besluta ändring av 25 § första stycket
sparbankslagen så till vida, att ordet "femton" utbyts mot
ordet "tjugofem", varvid detta stycke skulle erhålla följande
lydelse: "Intill ett sammanlagt belopp, motsvarande tju-
gufem procent av de enligt senaste bokslut å sparbanksräk-
ning inestående medlen, äger sparbank mottaga inlåning
å annan, valfri räkning."

Stockholm den 24 januari 1962

Fritz Persson

T. V. Mattsson

Rikard Svensson

Erik Alexanderson

Axel Strand

Gösta Jacobsson